

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХОРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951 чылда үндэстелтирсе

1951
август
14
ВТОРНИК
№ 160 (2334)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Тараа белеткелдериниң дугайында эш И. В. Сталинга рапорт (1 арын).
Областа дүжүт ажаашкыны болгаш күрүнеге тараа дужаалгазы (1 арын).
Тыва автономнуң областа хөй уругларлыг иелерниң орденнер болгаш медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун чарлыгы (1 арын).
О. Назым-оол.—Коммунистер-биле доктаамал ажалдар херек (2 арын).
Т. Зеленов.—Шылгарантай Маркисичи болгаш революшчу ажилдакчы (2 арын).
М. Кравцов.—Культура-чырымышкы албан черлериниң ажылы экижидер (3 арын).

К. Суудуй.—Колхозтарга өткөтүчү чурумчудар (3 арын).
Синьхуа агентилели Кэсонда тугаалажышкындар дугайында (4 арын).
Совет Эвилелинге чоразынын дугайында Индий төлээлериниң меделели (4 арын).

Совет Эвилелинге чоразынын дугайында Индий төлээлериниң меделели (4 арын).

Партияга хүлээп алышкынын херээн эки удуртур

Бистин Төрөөн чуртувустун ажалчы чону «...бистин партияны бодунун партияны, чок болгаш төрөөн партияны деп санап турарлар база партиянын хүрээленин өстүреринге, ону быжылдары ол олар ханы сонургалдык болгаш олар боттарынын салым-чаяанын дугайында партиянын удуртулгазынга эки туразы-биле идеген турарлар» (Сталин). Совет амыдыралдын бүгү адырларында партиянын удуртур болгаш углап шигээр ролу болза, оң организацияларынның хүрээленин өздүдүзү-биле болгаш дайынчы сырай катыжышкыны-биле холбашкан.

Хүлээп алышкынын айтырын шиттирлээр талазы-биле сөөлүк чада эвези билдингир. Оон шиттирнин чүгле райком бадылаан соонда күштүг болур, ынчаарга ол чорук эге организациянын харысалгазын чингидип турар дээни база ол эвес. Эге организация хүлээп алышкынын негелдерин райкомга идегези кошкадыптар эргези черле чок. Ол болза, партияга кежигүн болурунун ленини-сталини принциптерин шын болгаш быжыг удуртулга болдурар херек.

Коммунизмни тургузар дээш чүткүлдүг демиселди чорударын бодунун кежигүннеринден партия негеп турар. Бистин ол эчис сорулгавысты коммунистер чүгле быжыг болгаш сырай катышкан организацияга тургаш чедишкенин боттандырар. Ынчангаш партияга чаа кежигүннер болгаш кандидаттар хүлээп алышкынын херээн каянда ала-чаягаарлаашкынын атымдык кирбейн турган, а ону үргүлчү дорст удуртуп келген.

Партияга чаа кежигүннер кирер ажылды эге организациялар канчаар чорудуп турарын үргүлчү харгалзаары болгаш ону удуртуру—райкомнарнын, хооркомнарнын экине чугула сорулгазы.

Социалисти тургузушкунун бергелерин херек кырынга тилеп эртериниң талазы-биле ажылыч массанын авангардызынга баарынга арга-дуржулгадык, ажалчы элгинын өздүг-ла мурнакчы кижилерин партия бодунун хүрээленинги кирип ал келген. Чаа кежигүннерин хүлээп алыры болза, партия организацияларынның масса-биле харылазынын, оң масса-политиктиг ажылыны чедишкенин экине чугула көрүзүп болур. Партиянын хүрээленинги шилеп алышкынын сорулгалары массанын ортузунга ажылдары күштелдеринин сорулгалары-биле кезээде кады көрдүйүп келген. Сөөлүк үеде бо негелдерин дүүштүрүп билдиниң талазы-биле ажал партиянын Кызыл хооркомунун болгаш Сүт-Хөл, Чөөн-Хемчик райкомнардында экижэн.

Райкомнар болза, бодунун пленумнарын арасында партияга хүлээп алышкынын түнөөдеринин дугайында өткөттөрүн ээлчегли пленумнарга көрүп турары чугула Ынды өткөттөрүн бадылаары—эзу барымдаалаан чорук эвес. Партиянын хүрээленинги киргендеринин составына характеристиканы бээр, ВКП(б)-ге хүлээп алышкы талазы-биле эге организацияларынның ажылында четтерстин узуктарыны хемчеглерин көөр журлуг. Бо чыдакы баштайгы чартында байдалдан алгаш көөрге, бистин областың үлетпүр черлеринде инженер-техниктиг ажилдакчылар, көздө эртеристер—болгаш комбайнерлар, башкылар болгаш агрономнар, мурнакчы колхозчулар партияга киргендерин ыракта эвээш кезин болуп турар. Областын партия организациязынын составында ВКП(б) ке кигунунге кандидаттарнын барыкка хөй хуузу кандидат стажын эртергенер. Кандидаттар-биле ажылда чедир үелеп көрбөс чоруктуң фактылары партиянын Тожу. Танды, Чаа-Хөл, Бий-Хем райкомнардында бар.

Партия эге организацияны өздүк идегелдик кижилерин партияга хүлээп алырын хандырарда—ол кижилерин бүгү талазы-биле эки билдири чугула. Оларнын практиктиг ажал-херээ ол идегелди бүзүрөткен турар жуурлук. Партияга хүлээп алышкынын херээнге далажыр чорукту болдурбас, а бодун долгандыр турар партия кежигүнү эвес активтин, мурнакчыларнын партияга кирер дугайында билдиришкенин партия ала-чаягаар кирип келиринге идеген, сонургал чок манаашкыны-биле кызыгаарлатынып олурар база-ла болбас. Бо чорук болза, партия кежигүнү эвес активтин ханы харылзаа тударын, партия кежигүнү эвес активтин политиктиг кижизидилгезинге хүн-бүрү онза кичээлгей салырын партия организацияларындан негеп турар. Партияга кирер кижиниң өздүг-ла коммунист болуп болур—Болбазынын дугайын бодап көрбейн тургаш, чүгле сан сүрүп, ол кижини-биле харысалгалык болур чорукту чидирген белең арганың үзе шиттирелдик беседазын кыла бээр чорукту эге организациялар секретарьлары болдурбас жуурлук. Мындык янызыл байдал Барын-Хемчик, Кызылдын көдээ районнарынга тургулаан.

Партия организациялары партия кежигүнү эвес актив-биле ажылды бүгү-ле хемчеглер-биле күштелдирер херек. Ол актив болза, партиянын идегели, партияны калбак масса-биле катыштырып турар улук кыч болур. Партия бодунга чаа күштү оон ап турар. Ынды актив чокка партиянын хөгжүдүзү чок, бодун долгандыр партия кежигүнү эвес актив өзүп, быжыккан тудунда ол партия организацияны өөр болгаш быжыгар. Ынчангаш партияга хүлээп алышкынын херээн удуртуру дээрге, партиянын хүрээленинги кирип алышкынын чүгле чыгыстап хүлээп алыр чурум-биле чорудары болгаш бедик негелделик болуру болур. Ол болза, партияга хүлээп алышкынын чүгле саны дээш кызыгаарлаашкынын болдурбайн, а шынарын кичээлгейлик көөрү хандырар. Партиянын күжү—хамыктын мурунда оон составынын шынарлыгында. Партия организацияларынын составын экижидер дээш хемчеглер алыры, партиянын ийгилиги база партияни-политиктиг ажилдарынның денелин бедилери, анычк салгакчыларын болшевикти кижизидилгезин чедишкенин хандырары чугула.

Партияга хүлээп алышкынын айтырын онза кичээлгейлик-биле шиттирлээри бо талазы-биле частыргы болдурбазын хандырар. Партия эге организацияны партияга

Партияга хүлээп алышкынын айтырын онза кичээлгейлик-биле шиттирлээри бо талазы-биле частыргы болдурбазын хандырар. Партия эге организацияны партияга

СССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Украина ССР-ниң Закарпат облазынын колхозтары болгаш совхозтары Силерниң мурунгарга алган хүлээлгелерин күөсеттишаан, тараа белеткелдериниң күрүне планын (кукуруза чокка) хуусаа бетинде 100,6 хуу күөсеткен эргим Иосиф Виссарионович Силерге илеткеп тур бис. Кызыл-тас Селеткелдериниң планы 125,1 хуу күөсетинген. Ол ышкаш областың колхозтары сизге белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде 115,9 хуу күөсеткен. МТС-терин ажалдап бергени дээш тывыскан сөттөрүн талазы-биле күрүнеге тараа дужаалгазын колхозтар үргүлчүлөп турар.

Областың колхозтары күзүн болгаш чазын тарыыр культураларын үренинери-биле боттары бүрүн хандырткан, амгы үеде мал чеминин, магадылалдын, үрениниң, курлавырын болгаш нинтинин өске-даа фондурларын тургузуп турар. Областың колхозтары нинтинин ажал-агыын бүгү хемчег-биле быжыглавышаан база хөгжүтүшпашаан, мал ажылынын кажаларынын, хөөлбектериниң, терең суг моондактарынның болгаш өске-даа бүдүрүлгө тудугларынның тудушкунунга ашка-хөргилер үндүрүп бээрин көгүдөдип турар. Артель ажал-агынын быжылдарына үндөзүлгө колхозтар колхозчуларын материалдык чаагай чоруун бедилди база күн-хүннеринге ятура болгаш ашка орулгаларын бээрин көгүдөдип турар.

Көдээ ажал-агында кол сорулга—көдээ ажал-агынын бүгү культураларын дүжүттүп бедилерин болгаш мал ажылынын улам ынайгы хөгжүдүзү, оон продуктулун бедилерин күөсеттишаан, областың партия организациялары, совет болгаш көдээ ажал-агы органныр, колхозтары болгаш МТС-тери тараа культураларынның бастырылганын доозарынын, олуртуп тараан культураларын ажаалгазынын, мал ажылы хөгжүдүрүлгө планын күөседиринин болгаш ону чемнер-биле хандырарынын, ол ышкаш күөкү тарылганы чогуур өйүндө чорударынга белеткел талазы-биле ажал чорудуп турар.

Областың колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажилдакчылары, көдээ ажал-агынын тускай эртемнигер колхозтарын органиязас, ажал-агы талазы-биле улам ынай быжылгаар дугайында Силерниң сагыш салышкыныгарга харылавышаан, Ленин—Сталинның улуг партиянын удуртулгазы-биле бо чылдын көдээ ажал-агы ажилдарын хуусаазында, база бедик шынарлыг чорудар дээш эргежок чугула бүгү чүдүлдерин кылырын, оон-биле 1952 чылда бедик дүжүт алырынга быжыг суурну салырын эргим Иосиф Виссарионович Силерге бүзүредип тур бис

Украинаның КП(б) Закарпат обкомунун секретари И. КОМПАНЕЦ
Ажылчы чоннар депутаттарынын Закарпат область Советиниң күөсүмунун даргазы И. ТУРЯНИЦА.
СССР-ниң Белеткелдер Министрлериниң Закарпат область талазы-биле төлээзи С. ШАРБРАНСКИЙ.
Көдээ ажал-агынын Закарпат область эргелелинин начальниги И. ЗДОРОВЕЦ

Областа дүжүт ажаашкыны болгаш күрүнеге тараа дужаалгазы Күрүнеге тараа дужаалгазы үргүлчүлөп турар

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Көк-Чыраа сумузуна улугтар катышкан Ленин аттыг колхоз күрүнеге тараа дужаалгазын үргүлчүлөп турар. Ук колхоз график планы эзууга август айнын ишинде күрүнеге 26 тонна тараа дужаар жуурлук, а ынчаарга олар август 9-ка чедир 24 тонна тарааны күрүнеге уруп берген. Моон алгаш көөрге, ук колхоз күрүнеге тараа дужаарынын график планын когуур өйүндө күөседип турар болгаш ам олар сентябрь 1-ниң бетинде күрүне-биле үзе санажыр деп бот-күлээлге ал алган ажилдап турар. Күрүнеге тараа дужаар ажилды саадатпас дээш ол ажилда тускай кижилерин томуйлап тургускан. Комбайндан тарааны хүлээп алыр черде ажилдап турар Донгак Дастай-оол дык үлөгерлиг ажилдап турар, 64 харлыг Донгак Лопсан ирей база үлөгерлиг ажилдап турар. Чай-Ийи-Тал сумузуна Жданов аттыг колхоз август 3-тен 9-ка чедир 54 гектар тарааны ажаап алган болгаш күрүнеге 43 центнер тарааны дужааган. Хайраканда Мичурын аттыг колхоз база ол үенин ишинде 23 гектар черин тараазын ажаап алган 14 центнер тарааны күрүнеге дужааган. Ам «Искра», Маленков аттыг болгаш «10 дууга улуг хурал» колхозтардан ангыда районун өске колхозтары дүжүт ажаап алышкынынче кирипкен.

Тараа кестирилгези болгаш күрүнеге дужаашкын чоруп турар

Тес-Хем районун Ленин аттыг көдээ ажал-агы артели (даргазы Сизок, партия эге организациязынын секретари Ячылч) чаа дүжүттүп тараазын ажаап алырынч август 7-де кирип, ийи хүнүнү дургузунда комбайнер Бобков боду чоруур комбайн-биле колхозтун 45 гектар тараазын ажаап алган болгаш бодунун улуг нормазын бүдүн чартык ка тар ажыр күөседип турар. Тараа шөлүндө 7 өгдөрүн тип, 3 жаткалыг, алпараттыг сизген кезер машинналыг 45 колхозчулар 100 центнер тарааны ажаап бастыраш, август 10-да Магалдайын тараа белеткелдер пунктузунга дужаагачтар. Колхозчу херээженнерин күжүп тараа ажаап алышкынынга ажал-агы-биле колхозта уруглар яслинин тургузуп, ында 25 уругларны хайгаарал турар.

Тыва автономнуң областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медали» деп медальдер-биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун чарлыгы

СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун 1944 чылдын август 18-те үндүрген чарлыгы эзуугаар СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун мурундан шаңнаары болза:

- Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «Иениң алдары» орденниң I чөргези-биле
1. Данилова Фекла Павловна — Танды районун харылзаа конторазынын ажилдакчысы.
 2. Куулар Көкөй Баян-оол—Чөөн-Хемчик районун Баян-Тала сумузунда өг-бүлө ээзи.
 3. Селикпаа Тюлүш Эки-Аттыгов-

Сес уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «Иениң алдары» орденниң II чөргези-биле

1. Белобородова Анна Ивановна—Кызыл хоорайда өг-бүлө ээзи.
2. Вдовина Мария Ильинична — Танды района «Красный партизан» колхозтун колхозчусу.
3. Григорьева Прасковья Александровна—Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
4. Жмак Екатерина Ефимовна — Кызыл районун Кара-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
5. Күжүгет Караш Доруун-оол — Барын-Хемчик районда «Кызыл сыйдыс» колхозтун колхозчусу.
6. Куулар Анай Самоевна—Барын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.
7. Монгуш Буян Лаажаповна — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчусу.
8. Монгуш Севилба Чаш-ооловна—Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозтун колхозчусу.
9. Монгуш Чодураа Чынтаймаевна—Барын-Хемчик районда «Ок-

Чед уугларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «Иениң алдары» орденниң III чөргези-биле

1. Адаева Акулина Андреевна — Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
2. Берестова Мария Ивановна — Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
3. Бухтуева Анна Андреевна — Танды район «Красный партизан» колхозтун колхозчусу.
4. Донгак Эртин Чогуя — Чөөн-Хемчик районда «Красный пахарь» колхозтун колхозчусу.
5. Ильиных Марина Дмитриевна—Танды района «Пламя революции» колхозтун колхозчусу.
6. Кара-Сал Чыбык Допур-ооловна—Чөөн-Хемчик районун Хайыракан сумузунда өг-бүлө ээзи.
7. Күжүгет Дарыймаа Кулук-Суноол — Барын-Хемчик районун Кызыл-Тайга сумузунда өг-бүлө ээзи.
8. Куулар Матпа Борбаш—Барын-Хемчик районда «Победа» колхозтун колхозчусу.
9. Монгуш Бызымма Донга—Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозтун колхозчусу.
10. Монгуш Дамбыл Чанчайовна—Танды районда «Красный партизан» колхозтун колхозчусу.
11. Монгуш Капыш Дагылдаовна—Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозтун колхозчусу.
12. Монгуш Севээн Көк-оол — Чөөн-Хемчик районун Хөндөргей сумузунда өг-бүлө ээзи.
13. Монгуш Сюрекей Тогдугаш — Барын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.
14. Монгуш Чадамба Даржааевна — Барын-Хемчик районун Түлүк комбинатынын ажилдакчысы.
15. Нана Тюлүш Рода—Чаа-Хөл районда «Бай-Булуң» колхозтун колхозчусу.
16. Норжунмаа Долчамаа Севек—Чаа-Хөл районда «Бурунгаар» колхозтун колхозчусу.
17. Ондар Матпа Тайнылай—Чөөн-Хемчик районун Баян-Тала сумузунда өг-бүлө ээзи.
18. Ондар Серенмаа Чүлдүм — Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун колхозчусу.
19. Ооржак Оруктай Дембиреловна—Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг колхозтун колхозчусу.
20. Ооржак Хажытпаа Адыр-Саала—Барын-Хемчик районун Кызыл Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.
21. Ооржак Чозар Максыр—Барын-Хемчик районун Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.
22. Паникова Наталья Михайловна—Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
23. Пялова Варвара Аксёновна — Танды районда «Красный партизан» колхозтун колхозчусу.
24. Сарыглар Матпаажык Ша-рап—Барын-Хемчик районун Кызыл-Тайга сумузунда өг-бүлө ээзи.
25. Сат Чолдак Даваа—Чөөн-Хемчик районда «Красный пахарь» колхозтун колхозчусу.
26. Сергиенко Татьяна Григорьевна—Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
27. Туревич Александра Захаровна — Танды районун Бай-Хаак суурда өг-бүлө ээзи.
28. Тутатчикова Ефросинья Ивановна—Сүт-Хөл районунун Суг-Аксы суурда өг-бүлө ээзи.
29. Хертек Сержиң Анандьевна—Бай-Тайга районун Тэли суурда өг-бүлө ээзи.
30. Ховалыг Маапай Сономовна—Сүт-Хөл районда «Сталинск орук» колхозтун колхозчусу.

Бир инекке 3—5 тонна силос дээш

ШЕРЕШЕВО (Брест область). Бүдүлгө аттыг көдээ ажал-агы артелиниң эргелдик колхозтун мал фермазын келир кышкы чегурнегизе балансынын бадылаан. Эрткен чыл-биле денээрге мал чеминин курлавыры ийи катап улгаткан. Курга чемистерге онза кичээлгейлик салган. Дазылында чемистерниң сизиниң тарылга шөлү беш катап өскөн. Мал чегурери-биле картошканы дык хөйү ангылаан. Силос дээш ышкышындыг үнелиг чемистерге улуг кичээлгейлик салган. Он салырынга малгаштап каан улуг онгары болгаш элээн каш уругайларны кылган. 1950 чылда бар турган бүгү силостун санындан үш катап хөй кукуруза холуктуг силосту салган. Көдээ ажал-агы артели 2 муң тонна хире курга чемистерлиг болдур. Тургузу азыраар үеде бир мыйыстыг мал санынга-ла 3—5 тонна ыдыг чемистер онажыр.

Мал чеди белеткээриниң планы күөсетинген

Чөөн-Хемчик районун Чыргак сумузуна улугтар катышкан «Коммунизмче орук» көдээ ажал-агы артели бо чылдын 1623 тонна сизген ажаап алыр дээш планын график эзуугаар август 6-да бүрүн күөсеткен. Мал чеди белеткээриниң планын ажаар күөседирин-биле коммунист эш Үндүкө удуртурган Анык-Чыргакта ийи дуугар шөл бригадазы ам-даа кезерин үргүлчүлөп турар. Ынчангаш артель эрткен чылга дөмөйлээрге, бо чылдын малдын чеди мин четчири-биле белеткээ.

Коммунисттер-биле доктаамал ажылдаар херек

Марксизм-ленинизмдин теориянын шийгээди алырын, партиянын материал талазы-биле деткирин, партиянын болгаш чурттуу политиктиги амыдыралыга илдекейлиг кырып ажылдаарын, партиянын болгаш күрүненин сагылга-чурумун быжыг тударын коммунист бөрүзүндөн ВКП(б) Уставы негеп турар.

Ол негелделерни коммунист бөрүзү эки хандыраан дээш оларнын илдекейлиг чоруну деткип көдүрери, оларны сорулгаларны күүселеринче мобилизациялар партиянын чер-черде организацияларын кичээлгеинин төвүндө үргүлчү турар ужурау. Ол уду болгаш харысалгалыг херекти күүселерде коммунист бөрүзүнүн тус-тузу-биле ажылдаар, оларнын хөй-ниитиги болгаш хууда херектери-биле таныжар, оларны хөй-ниити ажылынга хаара тудар, база оларны өөредир болгаш кижиздер херек.

Бэрын-Хемчик районун V партия конференциясы болза, ВКП(б) райком партия эге организацияларын удуртуду чүгө докта шийтирилер үндүрери-биле кызыгаарлатканын, коммунисттер - биле буттуг амыдыралчы ажыл чорутпай, тус-тус коммунисттер-биле беседалар кылбай турган деп санаан.

Оон бээр ВКП(б) райкомунун ажылдакчылары партия эге организацияларын удуртуунун болгаш коммунисттер-биле ажылды экижидеринин талазы-биле элээн ажылдарын чоруткан. Районда ВКП(б) кижигүнүгө кандидаттар 56 кижилер бар. Ол кандидаттар-биле ВКП(б) райкомун тускай ажылдарын чоруткан. Оларны райкомга келдиргеш, тускай беседаларны кылган. ВКП(б) райкомунун ажылдакчылары сумуларга, колхозтарга баргаш, ында турар кандидаттарнын чөвүдел хуралдарын-даа кылгылаан. Уенин ээлчегин сорулгалары оларга таныштырары-биле холбаштыр база кандидаттан ВКП(б) кижигүнүгө киреринин негелделеринин дугайында беседаларны олар-биле кылгылаан.

Партия райкомунун талазындан бо ажылдарны кылды чоруткан болза-даа, кандидаттар-биле ажылда экижидилге ам-даа чедип алдынмаан. Районда санатып турар кандидаттарнын 80 ажыг хуузуунда кандидат стажы эрткен. Партия кижигүнүгө кандидаттарнын кандидат стажы хөй-хөй чылдар эртин, ВКП(б) кижигүнүгө кирбей «менгезил-биле» чоруп чоруурунун фактылары болза, партия кижигүнүгө экижидилгелиг ажылдарнын кошкак чоруп турарын херечилеп турар. «Ленинчи орук» колхозта эш Олуй-

оол секретарьезен парторганизацияда 5 кандидаттарнын, «Кызыл сылдыс» колхозта эш Бадакый секретарьезен парторганизацияда 4 кандидаттарнын, Ак сумузунда эш Седип секретарьезен парторганизацияда 4 кандидаттарнын кандидат стажтары барык-ла 3—7 чыл эрткилден.

Партиянын Уставы кандидат стажын 1 чылга доктааткан. Ол хуузада партия кижигүнүгө кандидат бодунун партияны муракчы чоруну көргүзүп, партиянын программасын болгаш Уставын хандыр өөрешип алыр ужурулу.

Ак сумузунда девискээр барымдаалап тургустунган партия организациясында ВКП(б) кижигүнүгө кандидат эш Конгар 1950—1951 чылдарда партия хуралынга чыгыс-даа олурупшаан, 7 айларга кижигүнүгө кандидаттын төлөвүн, кандидат стажын 5 чыл эртерген. Ол болза, суму төвүндөн 70—80 километр ирак черде чурттап, бодунун хуу өңүзүн өстүреринге сонургалыг салып турар. Райкукомдо партия эге организациясында ВКП(б) кижигүнүгө кандидат эш Стродонов районга суг ажыл-агый черинин начальнигинде ажылдап турар. Оонашкан ажылын багай кылып, харын-даа албан черинде машиналарны хуузуунун херээнге хөй чарыдап, суг ажылын экижидер дугайында сорулгаларны күүсетпейн турар. Районда «Чаа амыдырал» солунун редакциясында ажылдап турар М. Мондоскин үргүлчү арагалар, бодунун өг-бүлезинин ишти-биле найбар чок чурттап, билини бедидип алыр талазы-биле кандыг-даа ном дептер номчувайн турар. Кара-Хөл сумузунда ВКП(б) кижигүнүгө кандидат эш Херел-оол 2 чыл иштинде кижигүнүгө кандидаттын төлөвүн, партия хуралынга чыгыс-даа олурупшаан болгаш хууда ажылчы сонургал салып турар. «Кызыл сылдыс» колхозта ВКП(б) кижигүнүгө кандидат эш Бүкүл-оол боду ортумак школан 7 класкын дооскан, оон соонда сан-хөө ажылдакчыларнын 3 чыл хуусаалыг курзун дооскан билигил кижигүнүгө хөй-ниити ажылынга кирешес, колхозка ажылдавас, колхоз баштаар черинин болгаш партия организациязынын даалганын күүсетпес болуп турар. Партиянын ажылынга болгаш оон хурээленгине мындагы язылыг четпестерин тургузуп черле болбас ужурулу.

Партиянын хурээленгине гынаан тынган муракчы кижилерин хуузада алыр ажыл эрткен чылдардан экижээт. ВКП(б) кижигүнүгө кандидаттарнын 27 кижигүнүгө алынганын. Оларнын иштинде Кызыл-

Мажалык 7 чыл школазынын эки башкызы эш Сесенмаа, Хөндөлөк школазынын башкызы эш Успун, Кызыл-Мажалык МТС-тин муракчы трактористери Самбуу, Сырмай олар бар.

ВКП(б) кижигүнүгө хуузада алышкын талазы-биле херекти харысалга чок көөр чоруктар партиянын чамдык эге организацияларында ам-даа бар. 1951 чылдын июль 31-де «Комсомол 30 чыл ою» колхозта партия организациясы партияга чыгыс угда 5 кижини кижигүнүгө кандидаттарын бюрозун оларнын чыгызын-даа хуузада албаан. Партияга хуузада алышкыннын херээ оварымча чок көргөн дугайында партия эге организациязынын секретари эш Дырысты сагындырган.

Районун социалистик чаартылганын херээнге ак-сеткилдиг организация болгаш чүткүлдүг ажылдап турар коммунисттер хөй-хөй-биле илереп турар. Моон чыжээнге «Большевик» колхозтун даргазы Идам-Сюрюну, Ворошилов аттыг колхозтун даргазы Даржааны, ол колхозтун колхозчу С. Сүүр-оолду, «Коммунизмче орук» колхозта тудуг бригаданын бригадир эш Даргааны, ында малчын Данзырны болгаш оон-даа өске эштерин бүзүрелдиги-биле адап болур.

ВКП(б) кижигүнүгө болуп чорза-даа, улустун чаагай амыдыралынын ниити херээ дээш демисежиле ажылдарын оралдашпач, партияны сагылга-чурумун бодунун амыдыралыга көргүспейн чоруп кижилер районда бо үеде бар болуп турар. Чижээ, район килдизинин ажылдакчысы Даржаа, «Кызыл сылдыс» колхозта колхозчу Мукур-оол, «Коммунизмче орук» колхозта Комбужап олар. Районда колхозчу коммунистерден 50 кижиге бо чылдын бир дугаар чартында ажылдап күүсетсе чогуру куш-хүнүнүн минимумун күүсетпезинер.

Бо фактылар болза, партия эге организациялары тус-тус коммунисттер-биле хуу-бүрүнүн кижизидилгелиг ажылдарын ам-даа ыракта кошкак чорудуп турарын, ажылчы чонун мурнунга коммунист бөрүзүнүн харысалгалыг болуп чоруну кошкак негеп турарын херечилеп турар. Ычангаш партия эге организациялары анык коммунисттерин болгаш большевикни кижизидилгезинче доктаамал кичээлгеш салыр, ниитинин илдекейлиг ажылыны оларны хандырап, оларнын идея-политиктиги билин бедидер дугайында соксаал чокка ажылдаар херек.

О. НАЗЫН-ООЛ,
ВКП(б) Барыын-Хемчик райкомунун секретари.

Шылгарангай маркисчи болгаш революсчу ажылдакчы

(А. Г. Цулукидзеңиң төртүнчүндөн бээр 75 чыл болганынга)

Александр Григорьевич Цулукидзе болза, большевик гвардиянын хоочун бөлүгүн, большевик партиянын тургузуп турган ленинчи-сталинчи ажылдакчыларнын алдарлыг бөлүгүн хамаржып турар.

Александр Цулукидзе — Грузияга болгаш Закавказьеге большевик организацияларнын төртүнчү турган үезинде эш Сталиннин чоок эши болгаш бедик билигил марксист, ажылчы агыннын херээ дээш быжыг туруштуг, эрес-маадырлыг демиселчи болуп турган.

Дөртен беш чылдын мурнунда, ист. ажылчын агыннын херээ дээш чыл болган оюнда «Ахали Цхоереба» («Чаа амыдырал») деп большевик солунга: аттарын пролетариат утпас ажылдакчылар бар, хостага дээш, социализм дээш демиселчи Александр Григорьевич Цулукидзе ындаг ажылдакчы чоран деп эш Сталин бижээт.

Александр Григорьевич Цулукидзе 1876 чылдын август 13-те Кавказта Хони деп черге төртүнгөн. Цулукидзе аныандан тура-ла революсчун шимчээлгенин кижигин эгелээ. 1895 чылда чээрби харлыг А. Цулукидзе Кутаиске «Месаме-даси» деп маркисчи бөлүгүгө кирген.

«Месаме-даси» болза, Грузиянын бир дугаар маркисчин социал-демократтыг организациясы турган. Ынчалза-даа ол организация чыгыс-дай эвес турган. Ол организациянын улуг нуруузу болуп турган оппортунисттик кезе болза, «ажык маркисчин» талазынга туруп, капиталисттик хөгжүлдениң болгаш буржуаз национализмдин эрге-

ажыктарына маркисмин ажылаарын орадажып турган.

Цулукидзе бодунун политиктиг ажыл-чорудулганын эң эгезинден тура-ла революсчун маркисчинин талазынга туруп, «Месаме-дасин» оппортунисттик улуг нуруузуна удуур шынгыс демиселди чорудуп турган. Бакуга тургаш, Цулукидзе ажылчыннарнын амыдыралы-биле таныжып, анаа турган социал-демократтар-биле сырый харылаанын тургузуп, Бакунун пролетариаттын ортузунга революсчуг ажылды олар-биле кады чорудуп турган.

1897 чылдын чайынында А. Цулукидзе Москваге өөредилгезин уламчылаар дээш чоруткан. Анаа Москва университетинин юридик факультетинге өөренип эгелээ.

Цулукидзе Москвага тургаш, шагынын улуг нуруузу библиотекаларга эртирип, ажылчын шимчээлгенин төөгүзүп, философияны, политэкономияны, эртем социализмин үндөзилекчилери Маркстын болгаш Энгельстын чогаалдарын «Капитал», «Коммунисттик партиянын манифестизация», «Өг-бүленин, хуу өңүзүн болгаш күрүнениң тырчылыгы» деп чогаалдарны болгаш өжк-даа чогаалдарны могай-шылга чокка өөренип турган. Ол үеде В. И. Ленинниң народниктерге болгаш «ажык маркисстерге» удуур угданган чогаалдары-биле таныжып турган.

Маркисмин өөренири-биле чергелештир Александр Григорьевич студенттерин маркисчи бөлүгүнүн иштинде ажылынга илдекейлиг кырышкан.

Москвага турган үезинде Цулу-

кидзе шуут-ла революсчу маркисст болуп берген болгаш элэн хөй кайгы-чамчыктыг эки чүддери бижээт. Ол чүддери «Месаме-дасин» оппортунисттик улуг нуруузу чидиле-биле шүгүмчүлөп, ниитилең хөгжүлдениң талазы-биле, аны демиселдин теориянын болгаш практиканын талазы-биле маркисст бодалгаларны ханызы-биле болгаш шыны-биле көргүскөн.

1899 чылда А. Цулукидзе Москвандан Кавказка эеп келгеш, баштай Кутаиске болгаш Хониге, оон соонда Тифлиске чурттап, анаа революсчуг ажыл-чорудулуга шуут кирген.

Ол үеде «Месаме-дасин» бөлүгүндө Л. Кецохвели болгаш И. Сталин ажылдап, Тифлистин ажылчыннарнын ортузунга революсчуг ажылды кады чорудуп турганар. «Месаме-дасиге» эш Сталиннин кирген үезинде эгелээ, оон иштинге эвээш нуруузу революсчуг маркисчи бөлүгү тыттып тургустунган. Ол бөлүк Грузияга революсчуг социал-демократиянын урели болган.

И. Сталин, Л. Кецохвели болгаш А. Цулукидзе ол бөлүктүң удуртур өвээ болуп турган.

1898—1900 чылдарнын үезинде Тифлис организациязынын удуртур төп социал-демократтыг бөлүгү ботанып тургустунган. Оон составына: С. Джибладзе, А. Цулукидзе, Л. Кецохвели, И. Сталин, С. Джугаи болгаш Тифлистин муракчы ажылчыннары — М. Бочоридзе, З. Годиришвили, В. Стурва болгаш өскер кирип турган.

Билиглерин бедиткеннер

Тыва областын чеди чыл болгаш ортумак школарында СССР Конституциянын башкалар турар башкыларнын областын башкылар билин бедидер институтунун чанынга ай хуусаалыг семинары доозулган.

Ук семинарга келген башкылар марксизм-ленинизмдин үндөзилгенин, совет куруенин үндөзилгенин, педагогиканын, СССР төгүзүнуң, СССР Конституциянын башкыларнын методиказынң талазы-биле болгаш база өске-даа эртемнерин талазы-биле бедиткен лекцияларны дынап эрткенер.

Лекторлар Серов, Павлов болгаш өскелер-даа дынакчыларнын негелделерин болгаш сонургалдарын өөренип көргөш, конституция башкылары конституция талазы-биле кичээлдерни чаа өөредилге чылыдан эгелеп организас, эртем болгаш идея талазы-биле бедик денелге чорутуунар дээш боттарынын бүгү күштерин болгаш аргаларын үндүргөннер.

Ук семинарга башкылар Толбай (Самагалдайын чеди чыл школазы), Биче-оол (Бай-Хаактын чеди чыл школазы), Матюшкина (Туранын ортумак школазы), Сухорокова (Кызылдың №1 ортумак школазы) болгаш өскелер-даа илдекейлиг киришкенер.

И. ПРИНЦЕВ.

Мурнакчы коллектив

Область төвү—Кызыл хоорайнын чаагайжылдыгынын дугайында ВКП(б) хоорай комитетинин болгаш ажылчы чоннарын депутаттарынын хоорай Советинин хуусеки комитетинин шийтирин сельхознаб коллективин (начальниг коммунист П. Солдатов, партия эге организациязынын секретари Ф. Дуткин) илдекейлиг күүседип, ажылдын баштайгы ээлчезинде онаалгалыг ажылдарын бедик шынарлыг күүсеткен.

Коллективте күш-ажыл кылып шыдаар кижилер ниитизи-биле 1580 шак ажылдар тургаш, 1600 шак чедир ажылдааннар.

«Кызыл партизан» кудумчууда акы-думча хөөрүн долгандыр ыяш болгаш чечек тарылганын чорудаар планнан дооскаш, анаа 30 машина кара-довурак, ширек чүддери дажып төккөннөр.

Хоорай чаагайжылдыгынын ажылынга чолаачылар В. Богатов, Е. Васильев, Ф. Дуткин, бухгалтер П. Кафтанова, гараж эргелекчи П. Сайгун, чүкч чүдүрүчү П. Беспалов ышкаш эң муракчы киришкенер коллектив кижигүннеринин аразында хөй.

Бо коллектив ол ышкаш бодунун албан черинин девискээрин база эки чаагайжытканын.

И. ЧЫРГАЛАН.

Колхозчуларнын күш-ажылын эки организастан

Колхозчу суурну сайзыралды көдөө ажыл-агый артелинин кол сорулгасы. Бо талазы-биле Чаа-Хөл районунун Ак-Дуруг сумузуна Ленин аттыг колхоз бо чылыг ажылдын эки түннелин көргүскөн.

Колхозтун эртем отчөттүг чогулду хуралы доктаамал ажылдар тудуг бригаданын 65 кижиге киржикчилег кылдыр баддылаан. Тудуг бригаданын 20 аъттарын, 6 тергелерни быжыггаан. Бригаданы дуржулгалыг организациячы эш Ортун-оол бригадирлеп турар.

Бригаданын ажылынын графиктиг планы бердинген турган. Күш-ажылды эки организастаннын түннелинде тудугчулар тудуг ыяжын белеткээринин планын 108 хуу күүсеткен болгаш оон 70 хуузу тудуг шөүндө өөрткөн.

Чуртталганын 10 бажынарнын кылырын чыл планында айткан, а олар 6 бажынарнын тудуун дооскаш, 4 бажынарнын материалдары белеткенин болгаш оон тудуу ам эгелээ. Аъттын 1 кажааны, 600 хөй кирер бир кажааны, 100 тона тараа уура бир складты туткан.

Тудугчу колхозчуларда күш-хүнүн минимумун күүсетпейн турар чыгыс-даа кижиге чок. Социалисттик чарыштын муракчылары хуу-бүрү өзүп турар. Нарын ыяш казаар мастерскада бажыкчылар Доржу-Лама,

Х. САРЫГ-ООЛ.

Тудуг бригаданын бүгү талагы дузаламчы көргүзөр

Бай-Тайга районда «Мурнакчы» колхоз тургустунгандан бээр ам чүгө 2 чыл болуп турар. Колхозтун тудуг бригадасы кайы хире күженишкенин болгаш көдүрүлүү-күннүг ажылдап турарын колхоз суурун таварып эркен кижиге доран-на эскерип билип болур.

Артельдин тудуг бригадасы бодунун мурнунда сорулганын эрестиг күүседип, чуртталга бажынарнын, бодурууге тудууларнын тудуушкунун дүрген темптинин чорудуп турар. Бо чылын план өзугаар чуртталганын 13 бажынарнын, мал ажылынын 2 тудугларын, урулгар ясылын болгаш чунар-бажынын тудар ужурулу.

Эрткен чеди айларнын дургузунда чуртталганын 10 бажынарнын тудуп тургускан, оларнын иштинде үш бажынын крышазын болгаш верандазын кылган. Урулгар ясылынын, инек кажаанынын ханызын туткан.

Тудуг бригаданын 26 колхозчулар доктаамал ажылдап турар. Эя ышкаш 9 терге-биле тудуг материалдарын тайгадан үргүлчү сөөртүп турар. Ыяш сөөртүлгезинде И. Хертек, Д. Сарыг олар онза эки ажылдап, Бүдүрер ажил нормазын хуу бүрүде 130—150 хуу күүседип турар. Чазаныкчылар Б. Халбын,

П. БРАТЧИКОВ.

Сюрюн-Лама олар хуу-бүрү ажыл нормазын 150—200 хуу, Доктан-оол, Макар-оол 125—150 хуу, оларнын дузалакчылары херээженнер Дөтпе, Сайнап олар 120—150 хуу күүседип турарлар. Ыяш дилекчилери Сенди, Суван 2075 кылын болгаш чуга манзыларын дилгенер. Олар хуида ажыл нормазын 150—180 хуу, база ыяш дажыкчылары Шалып, Койтун-оол олар 130—150 хуу күүседип турарлар. Тайгада ажылдап турар ыяш кезикчилери Комбу, Артынажы олар база онза чүткүлдүг ажылдааннар.

Колхозтун тууыбу бүдүрүлгези эң улуг орулганы тып турар. Май айдын июль 30-ге чедир 60.000 тууыбуну кылып турган. Ында 12 кижиге бар. Олар ам мастер эш Барабановтун удуртулгазы-биле 90.000 тууыбуну кылып, планын 150 хуу күүсеткенер. Кылыдынган тууыбуларны Ак-Дуруг школазынга 15 муну, Кызыл-Дуг школазынга 15 муну, өске албан черлеринге 20 муну сандып, колхозка 25 муң рубль орулганы кириген. Тууыбу бүдүрүлгезинде ажылдап турарларнын иштинде Мандан-Хорлуу, Намчал, Чолдак олар шалыкчылар болуп турарлар. Колхоз бо чылын тудуг плавын сентябрь 15-те күүседип деп турар.

Х. САРЫГ-ООЛ.

Х. Калдар олар күш-ажылдын бүдүрүлгезин үргүлчү бедидип турар. Оларнын ажылдап турар черинде белен продукция үргүлчү хөй турар. Ам тудар болгаш шала тунуан бажынарга херээлээр сонгалар болган: экиктерин шүптүзүн белеткен чылыган.

Ындыг болза-даа, бүдүрер ажил нормазын күүсетпес, муракчылардан үргүлчү хондулар турарлар Саза бар. Чижээ, Бюрбю, Кызыл-оол олар күш-ажылдын сагылга-чурумун үрөч прогудан, эвээл эвес ууда арагалап турарлар. Колхозта партия эге организациясы ол четпестерин эскербейн, тудугчулар ортузунга политик-кижизидилге ажылын кошкак чорудуп турар. Партия эге организациязынын секретари Байсклан тудуг бригаданын амыдыралын сонургувайн турар.

Тудуг бригаданын хуу бүрүде удуртуп, эргежок чугула дузаламчы көргүзөр болза, ол улам эки ажылдаар ужурулу. Партия организациясы тудугчу чоруп турарын дугайында айтыртыны партия хуралына үргүлчү чугаалажыр, күш-ажылдын сагылга-чурумун үрээрлер-биле шынгыс демисежил ужурулу.

П. БРАТЧИКОВ.

Тифлистен төп социал-демократтыг бөлүгү орус маркисстеринин дузаламчызы-биле, эш Сталиннин башталгазы-биле ол чылдарда чажыт социал-демократтыг организациянын тургузар талазы-биле кончуг улуг ажылды чоруткан. Ол бөлүк революсчуг маркисмин пропагандалары-биле кады, Тифлистин пролетариаттын политиктиг демиселин удуртуп турган. Ол бүгү ажылга А. Цулукидзе эң илдекейлиг киришкен.

1901 чылдын чайынында эш Сталиннин даалганы-биле Цулукидзе Батумиге, оон соонда 1901—1903 чылдарда Грузиянын элэн хөй хоорайларына болгаш районнарына чажыт ажылды чорудуп турган. Ылангыя 1902—1903 чылдарда эш Сталин хоругдалга болгаш шөлүгеге, а Ладо Кецохвелинин хаан чазак өлүгүн турда, А. Г. Цулукидзе революсчуг ажылды эң-не илдекейли-биле чорудуп турган.

1903 чылда РСДРП-ге меньшевиктерин болгаш большевиктерин чарлышкыны Кавказка билине бергенде, А. Цулукидзе большевиктерин талазынче чайгылыш чокка кирген. «Месаме-дасин» меньшевиктер позициясына ынчаарда шуут кирген турган оппортунисттик улуг нуруузуна удуур улам-на күштүг демиселди Цулукидзе калбарткан. 1903 чылда РСДРП-нин Баку, Тифлис, Батуми комитеттеринин төлөөлекчилеринин съездинге РСДРП-нин Кавказ Эвилелинин комитетин сонгаан, оон составына эш Цулукидзе база кирген.

1904 чылда, эш Сталиннин шөлүгеден эеп келгенин соонда, А. Цулукидзе И. Сталин-биле болгаш М. Цхакая-биле кады меньшевиктерин дедир организациячы ажыл-чорудулганына удуур шынгыс демисежил, РСДРП-нин III съездин чымылдырар демиселди чорудуп турган.

Хаан чазак болза, Цулукидзени хаанын тургузугун айымдыг дайзыны деп көргөш ону бүгү-ле аргалар-биле илест-сүрүп турган. 1905 чылдын январь 17-де Цулукидзе туттурган болгаш Тифлистин кара-бажынына хоругдаттарган. Ынчалза-даа, партия организациязынын күженишкенин ачызы-биле үш недже болган соонда ол хосталган. Кара-бажында үнгөн доран-на А. Цулукидзе база катап революсчуг ажылды чорудуп эгелээ.

Ынчалза-даа чай шөлүн чок революсчуг ажылды чорудуп келгенин болгаш кара-бажына хоругдалды аз-берге чорунуң ужурунда А. Г. Цулукидзенин кады баксыраан. 1905 чылдын июнь 21-де 29 харлында Цулукидзе мөччөн.

Грузиянын болгаш Закавказьеин ажылчы чоннары чалбыштыг революсчунун мөчээнинин дугайын

ханы кажыдал-биле уткааннар. А. Цулукидзениң орнукудуушкунунга 10.000 ажыг кижиге киришкен болгаш оон орнукудуушкуну хаанын чыскал болган. Орнукудуушкуну эш Сталин чалбыштыг өөстөр-биле чүве чугаалаан. Партиянын болгаш ажылчы чоннарын мурнунга Цулукидзенин ачы-хавыязынын дугайында эш Сталин чугаалавышаан, ону улуг революсчун-маркисст кылдыр характерлээ.

Ажылчын агыннын тиелелгезинге Цулукидзе ызыя-биле бузуреп чоран. Бодунун амызынын сөөлгү минуталарында безин ол мынча деп чугаалаан: «Идея черле тилээр». А. Цулукидзенин ол кайтамчыктыг өөстери боттанган. Оон демисежил чораны революсчуг идеясы партиянын болгаш бүгү делегейинин ажылчы чоннарын улуг башкылары В. И. Ленинниң болгаш И. В. Сталиннин удуртулгазы-биле тилдээ. Бистин чурттуг ажылчын агынны болгаш ажылчы чоннары большевик партиянын башталгазы-биле хаанын тургузугун болгаш капитализмин дараалын дүжүргөш, совет эрге-чагырганы тургузуп, маадырлык күш-ажылы-биле социализмин тилелгези дээш коммунизмче шилчилгени чедикшигин ботандырып турар.

Ленин—Сталиннин партиянын херээ дээш, социалисттик революциянын тилелгези дээш, коммунизмдин улуг херээ дээш бодунун бүгү күжүн берген, чалбыштыг революсчуг демиселчи Александр Цулукидзенин тураскаалын совет улус алдарлыгы-биле тураскаап турар.

Т. ЗЕЛЕНОВ.

Төөгү эртемнеринин кандидаты.

Культура-чырыдышыкын албан черлериниң ажылын экижидер

Каа-Хем районун чамдык клубтары, номчулга бажынары, библиотекалар бодунун ажылында өзгөш өзгөш чедишкенин чедиң алган.

Бүрөн-Бай-Хаак суурда номчулга бажыны (эргелекчизи эш Ф. Бижики) чаксы хову ажылдарының үзүндө ховуда культура турлагарын болгаш трактор вагончиктери чогуур көргүзүг херекселдери-биле дери херексиз, ол черлерге агитация хуудустарын, хана солуннарын үндүрүп, мурнакчыларын ажылынын дуржулгазын аңаа чырыдып, хүндүлө самбыразын болгаш көргүзүг самбыразын үргүлчү чаартып, чогуур үзүндө үндүрүп турган.

Колхозчуларнын ортузунга беседаларны, номчулгаларны чорутушаан, механизаторларнын ажылында бедик көргүзүглерин чедиң алган.

Оон түнелинде № 7 трактор бригадасы (бригадир эш У.Руковицын) онашкан ажылын эки күүсеткеш Сарыг-Сеп МТС-тин шилчир Кызыл тугун чаалап алган.

Ильинка суурда клуб (эргелекчизи эш Климов) багай өзгөш ажылдаан. Клубтун массалыг ажылынга көдөз аныктарын, интеллигенцияны хаара туткан. Башкылар Молоткова, Юрьева беседа, солун номчулганы чорудуп, агитация хуудузу болгаш хана солуннары үндүрүп турган.

Районда эки ажылдык клубтар, номчулга бажынары болгаш библиотекалар-биле чергелештир ажылында улуг четпестерни черлер бар.

«Кызыл тук» колхозтун номчулга бажыны (эргелекчизи эш Вергасова) номчулга черинин ажылын экижидер хемчег албайн турар, ишти кирлиг, дозун, плакаттар портреттер чок. Колхозчу аныктар ортузунга кандыг-даа ажыл кылбайн турар. Колхозтун библиотеканың колхозчулар шуут кирбестез, үгө дээрте, 1947 чылда-ла экеп каан каш борбак номнар болгаш брошюралардан аңгыда улус сонуургаар чүү-даа чок болуп турар.

Медведевка суурда номчулга бажыны (эргелекчизи эш Киселева) культураның одаа болбайн турар, анык өскенерин бот-тывынгыр уран-чүүд бөлгүмүнүн ажылынга кириштирбейн турар. Номчулга чери туруп турар бажы колхозчуларнын дыштанылганын органиастаарына таарымчалыг турбужа, кандыг-даа корум-чурум чок, кирлиг, ажылы үгдөрдөн байдалда туруп турар.

Суурнуң ажылчы чоннары ында-хаа душ болуп чедиң келген кино-чуруктар көөрүндө өске чүү-даа көрбөс болгаш дынавас. Кызыл будуну болгаш библиотеканы колхоз баштаар черниң конторазы кылып алган.

Бояровка суурда номчулга бажынын эргелекчизи эш В. Сарапулова ажылчы чоннарың культурулг дыштанылганың дугайында кандыг-даа сагыш салбайн турар. Моон мурунда ол сууриң («Ленинчи орук» колхозтун) аныктары боттарынын солун концерттери-биле чүгө сууриң чурттагыч чонун сонуургадан турган өзес, хары чок кавызында колхозтарже, трактор бригадаларың үнүшкүн кылып чоруп турган болза, ам номчулга бажынынга ында-хаа кино үнер, колхозчуларның хуралы болурдан өске чүү-даа болбастаан.

Номчулга бажыны улгатыр катышкан колхозтун ичегелдизинге канчап-даа таарышпас, аңаа колхозчулар шупту чыгып келир болза, чарты-даа сымас. Бажың боду буступ дүжөриңге четкен. Ишти, дашты арыг-шевер өзес, сонгулдалар эрткенден бээр чугайлаваан, шуут-ла бодунуң хевирин шыкыган.

Каа-Хем райкүөскумуң шийтири-биле Даниловка суурда номчулга бажынын Зубовка суурда «Сталинчи орук» колхозка шилчткен, оон бээр ам чартык чыл эртип турар. Суму Советиниң даргазы эш Базыр-Сат, колхоз даргазы эш Ламажан ийи айттан үндүргөш, ол бажыны көжүрүп алыр талазы-биле амгы чедир кандыг-даа хемчег албаан.

Район Советиниң күөскумуң ол шийтириниң үнгенинде бээр Даниловка суурда номчулга бажыны шуут ажылдаастаан, ыңаа Зубовка суурда номчулга бажынын ногаа шыгжаар чер кылып алганында база-ла кандыг-даа ажыл чок болуп турар. Ажыл кылыр дээр-даа болза, оон хамык делгиз-херекселдерин оон эргелекчизи Давалай ыңай-бээр дажылгап үргөдөн.

Районун культура бажынын байдалы суурларда номчулга бажынарыдан дээрдевөс болуп турар. Сөөлү ийи айлар иштинде чурттагыч чонну сонуургадыр хире сөзүлү концерт болуп көрбөз. Колдуунда болуп турар чүүдөр болза, танчы-биле кежээлер эртип турар, ол танчылар улуска солун өзес, эргижирөөн танчыларын үргүлчү-ле катаптан турар, аныктары бо үениң чаа танчызынга өөртер кижжи чок.

Чамдык үелерде кандыг бир оюнни көргүзөр дээр болза, арай деп тургаш озалдап үнер, азы шуут болбайн-даа баар. Районун культура бажынын күжү-биле орга-

низастан кежээлер кончуг органи-зас чок эртип турар.

Июнь 18-те А. М. Горькийниң мөчезинден бээр 15 чыл болган оюн бүгү чуртка демдегеп эртирп турда, Сарыг-Септин культура бажыны утуп алган турган, ол хүннү чүгө июль 20-де демдегеп эртирген, оон органиастааны кончуг четпес болган. Хуралды кежээкиниң 9 шакта деп чарлаан болза, барык-ла дун ортузунда арай деп тургаш хей өзес кижжи чыгып келгешти: илеткелди дынаан, оон соонда дүвүл-талаш-биле белеткеп алган концерт көргүскен.

Культура-чырыдышыкын албан черлериниң ажылында мындыг четпестер культура-чырыдышыкын кидизиниң инструктору эш Арчумае-тин шүшпөн ажылдап турары-биле тайылбырлатынар. Клубтарны, номчулга бажынарынын, библиотекаларнын ажылын хынавас, ол черлерин ажылдакчылары-биле чөвүл хуралдары, семинарлары, ажылды дуржулганын солчур ажылды чорутпайн турар.

Культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылында четпестерни кол-ла үндөз чыдагыаны болза, ол черлерниң каадырлары ызырымас, үргүлчү солчур чоруктан болуп турар. Кайы бир кижиниң ажылы кирип алгаштын, ол кижжи ажылынын айзын тып, таныжып, ажылын сегидип эгелеп олурда, өске бир ажылче шилчидер, азы өскээр алгаш баар чоруктар бар.

Чылдын эгезинде клуб директору эш Шарыпов ажылдап турган, ол кижини чаа-ла ажылды сегидип эгелеп турда, шыраак кижжи дээр өске ажылче шилчидипкен. Оон соонда ол ажылга эш А. Сипов кирген, ай иштинде клубтун ажылын дыка сегиткен, бот-тывынгыр уран-чүүд бөлгүмүн органиастаан, ол ажылга аныктарын болгаш интеллигенцияны хаара туткан. Ажылды сайзырадып эгелеп чорда, ВЛКСМ райкому «херектиг» кижжи дээр база-ла алгаш барган. Өске клубтарны чугаалаваска 6 айлар иштинде районун культура бажыны-ның 6 директор, 4 массовик халашкан, мындыг янызыг болуп турда ажылдын сегивези билдингир.

Район Советиниң күөскеки коми-теди культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылдакчыларынга ажылдаарынын, чурттаарынын таарымчалыг байдалын тургустуурун турар. Көдөз суму Советтери болгаш оон депутаттары культура-чырыдышыкын черлеринин ажылынга дузалашпас, иштиңе кирбес. Районун чангыс-даа көдөз Совети бодунун сессиязынга бо талазы-биле айтырыг чугаалажып көрбөз болгаш культура-чырыдышыкын албан черлеринин ажылын экижидер хемчег албайн турар.

М. КРАВЦОВ.

Артель эки ажылдап турар

Кызыл хоорайда «Совет Тываның беш чыл ою» деп инвалидтер кооперациязынын артели бүүдүргөниң, садыгын болгаш өске-даа ажыл-агыйнын ажыл-чорудулганын хөг-жүдеринге, калбак хергелдиз болгаш аш-чөмүнн талазы-биле чоңун хергелелин хандыраарыга идепкейлиг киржи турар.

Артельде сапог даараар, кидис идик кылыр салбырлар бар. Оон аңгыда фотографыны, баш чүлүүр черни база ажыткан. Олар ам чедишкенин ажылдап турар. Кызыл хоорай чурттакчыларынын инек ма-лын 5 кезек черде үзүп алган бедик шынарлыг оларда калары турар. Хоорайда малдыг чоңун хергелелин 100 тонна сизен белет-кенин чорудуп турар.

1951 чылдын эрткен 7 айларында артельдин нити орулгазы 152 муң рубль болган. Артель эрткен кыска хуусааның иштинде бүүдүргө-нин оран-бажынарынын чамдык тудугларын кылган. Сапог даараар, кидис идик кылыр салбырларын турар черлери, контора, складтар кылдырган болгаш деритинген.

Артель бо чылдын бирги чарты-мында 20 муң рубль арыг орулганы тыпкан, сан-хөө планын 180 хуу күүсеткен. Июль айда бүүдүргө-лө планын 200 хуу күүсеткен. Артельдин фотография чери (эргелек-чизи эш Сухачев) 1951 чылдын бүүдүргө планын июль 20-де үзе күүсеткен. Сапог даараар салбыра-да ажылдап турар эш Юнозцы эң мергежилдиг ажылдап, нормазын үргүлчү ажып күүседип турар. Ол ышкыш баш чүлүүр черде мастер эш Томажова бүүдүргө планын хүн санында 110—120 хуу чедир күүседип турар.

Инвалидтерин болгаш кырган-нарың күш-ажыл артелиниң моон сонгааргы хөгжүдөзинин перспек-тивалары бар. Чоокку үеде артель-дин чанынга столар болгаш хылдыг музыка септээр чер, база ыяш сава-лар кылыр, балык тудар херексел-дер кылыр салбырлар органиаста-тынар.

И. ЧЫРГАЛАН.

Улуг сагыш салышыкын

Большевик партия болгаш совет чазак, улуг башкы эш Сталин бистиң анык Тыва облазымыстың улус ажыл-агыйын сайзырадып, ажылчы чоңун амдырал чуртал-ганынын материалдыг дениелин бедилер дугайында сагыш салып, бот-т, г дузаны көргүзүп турар. ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң бо чылдын апрель 12-ле үндүргөн тускай доктаалы-биле Тыва обла-стың колхозчулары сууржун амыда-ралче шилчиринге дуза көргүзүп сорулгалыг колхозчуларның орту-зунда орулгазындан төлээр олча-ажык үндүрүүндө колхозтарны 3 чыл дүргүзүндө хоставышпаан олар-нын 1951 чылдын январь 1-ге чедир төлөп шыдаваан олча-ажык үндү-рүү, ол ышкыш ыязы-ла чорудар страхованиениң өрелерин шуут үн-дүр бижир деп айткан.

Чазактың ол доктаалынга үн-дизилеш, Сүт-Хөл районунун сан кил-дизин районун колхозтардан 60 муң рубль олча-ажык үндүрүүн чингеткен болгаш үндүр бижээр. Ол ышкыш ыязыла чорудар стра-хованиениң өргү төлөвүндө 9,2 муң рубль эгидип берген.

Партия болгаш чазактың ол са-гыш салып турарынга хары кыл-дыр Тываның колхозчулары кызы-макый ажылдаар, колхозтарын органи-зас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар дээр бүгү хемчегни алыр ужурулг.

М. МАНДЫК.

Мал эмчизи Ак-оол эки ажылдап турар

Кызылдың көдөз районун Сесер-лиг сумузда «Малчың» болгаш «Баян-Хем» колхозтарда ажылдап турар мал эмчизи Ак-оол бодунун онашкан ажылынга кызымакый, ак-сеткилдиг эки ажылдап турар.

Ак-оол ол ийи колхозтун шээр малдарын чур ажылды дооскан болгаш колхозтун малынын денгели эки болзун дээр сагыш салып, малды өттүтүп, суг-луг чераерже кандыг янызы оларладырын дугайында бодунун санааны, сүмезин колхоз баштаар черге үргүлчү берип турар.

Ак-оол бодунун ажылынын планын өзүгаар эмнерин дегилеп алгаш, колхозтарын мал бригадаларын үргүлчү кезип чоруп турар. Мал эмчи-зи Ак-оолдун кызымакый ажылдап турарын түнелинде «Малчың» болгаш «Баян-Хем» колхозтарда мал зары сөөлү үеде чок болган.

А. СУНДУЙ.

Колхозтарга отчёт, учётту чурумчудар

Чаа-Хөл районун колхозтары эр-тен чылын колхозчуларнын күш-ажылын чөп органиастаанынын, от-чёт, учёт ажылын экижиткенинин түнелинде нитинин ажыл-агый-нын талазы-биле биче өзес чедиш-кенин билген. Чижээ, «Бурун-гаар» колхоз акша орулгазынын планын 13 хуу ажып күүседип, мал болгаш чер ажылынын продуктула-рынын үчүдүн чөп чорудуп, күш-ажылдын бүүдүргүчүлүүн бедиле, албан органиастаалардан болгаш кижилерден алыр өрелерин үскөн.

Ындыг болза-даа, колхозка отчёт, учёт ажылын экижидерин чугулаал көрбөс, колхозтун сан ажылынын каадырларын боттуп удуртпас, санакчыларны кайы хамаан чок солуп халаар, оон улумундан отчёт, учёт ажылын корум-чурум чок байдалче кирир чорук чамдык колхозтарын баштаар черлеринде ам-даа бар болуп турар. Чижээ, «Илелге» кол-хозтун баштаар чери ук колхозка 8 чыл ажык санакчылаан Сагаан-оол-ду санакчы ажылында чыдагаш чок дүжүргөш, оон орунга сан та-лазы-биле кандыг-даа мергежил чок Саядакты киригениниң түнелинде колхозтун отчёт, учеду дыка будулчак болуп турар.

Колхоз даргазы Очур-оол 2200 рубльди санчыгаш болгаш нитинин малындан 1 хойну, 1 өшкүнү бодунун туразы-биле бир колхозчуга чөпшээр берген. Яны-бүрү албан черлеринден, ам хуу муң рубль ажып турар. Артельдин кижилерден колхозтун алыр өрөз 10 таразынын, ээг, дүгүнү болгаш сү-дүнүң тодарай үчүдү тургустун-маан. Отчёт, учёт талазы-биле будул-чак чорук «Бай-Булун» колхозта ба-за бар.

Районун колхозтары капитал са-

лышыкынын агар саннарынга ак-ша-хөрөңги кириринин чугулазын үнелеп көрбөйн турар. Ынчангаш көдөз ажыл-агый артелинин чижек Уставынын негелдизин хажыдып, ар-тельдин хуваашпас фондузунун өзөр чоруун моондактап турар. Ол ыш-каш чамдык колхозтар колхозчулар-нын нити хуралындан бадылаан орулга, чарыга сметаларын бары-маалавайын, артельдин акша-хөрөң-жин чогуур сорулгазындан өскээр ча-рыдап турар.

Шверник аттыг көдөз ажыл-агый артелинин баштаар черинин даргазы эш Манзы сүт фермазынын эргелек-чизинге болгаш санакчыларынга бо-дунун төрелдерин кириген. Оон жу-рундан сүт фермазындан кандыг-да-орулга кирбээн, хамык сүт, сметан, саржагың тодарай үчүдү билдин-мес, хары чыл эгезинден бээр сүт-бараан фермазынын орулгазы чүгө 200 рубль болуп турар. Ферма эргелек-чизи турган Бичел 1094 рубль-дин сүт, сметанын санчыгаштаан. Ол ышкыш амгы үеде ферма эргелекчи-лери турар Сержин 942 рубльдин сүт, сметанын кайнаар-даа чарыгдыан билдинмейн турар.

Шверник аттыг колхозтун санак-чызы Шойдун артельге отчёт, учётту чурумчудар дугайында сагыш сал-байн турар болгаш харың 3337 рубльди санчыгаштаан. Санакчы Шой-дун колхозтун ревизия комиссия-нын ажылдавайн турарын ажылап, учёт, отчётту сандаргай байдалче кирип турар.

Мынчангаш колхозтарнын баш-таар черлери, районун көдөз ажыл-агый килдизин колхозтарга учёт, отчёт ажылын чурумчудуп, ниятнин өнчү-зүн төчтегеп санчыгашта кижилерге чыныгы харысалга хүдээдир херек.

К. СУНДУЙ.

Бурулуларны тыпкан харысалгане

Улуг-Хем районун Көк-Чыраа су-музунга 1950 чылда Шверник аттыг көдөз ажыл-агый артели (даргазы эш Дажы) турган.

1950 чылдын чазы келген. Кол-хозтун эр, херэежен ажыл-ишчиле-ри аш-хөл, андазын, илиир, чепсек-херекселдерин ыяк кылыр белет-кенгеш, чаксы тарылга шөлдеринче үнүпкен турган. Колхозчулар Көк-Чырааның Сес-Терек деп черге 10 га ажык сула тараа тарааннар. Ол тарааның чыгы ажаалгазын чорут-канынын түнелинде тараа отрум-ка-тан өрү үнүштү колхозка берген.

Колхозка күсүк тараанын ажаап алышыкыны эгелээр. Колхозтун эр-херэежен колхозчулары 10 ажыг га сула тарааны тараа кестирер маши-на-биле кестирип алганнар. Баштай-га кестинген тарааларны колхозчу-лар шаянгарга бастыргаш, күрүңге дужаап эгелээнер. Кезип алган 10 га сула тарааны дажааш, шаяга са-рааттап каан. Ол суланы бастырг-байн, кажалавайын-даа, ол черинге кагган. Тарааны бастырып ажаап алыр дугайы колхоз даргазы эш Да-жынын сагыш бодалынга-даа чок турган.

Шверник аттыг колхозта 10 га сула тараа бастыртпашаан дээрин колхозтун баштаар черинге болгаш районун удуртур органиастаалары-нга билдингир турган.

1950 чылдын декабрь айда Көк-Чыраа сумуга турган биче күш-түг Шверник, Ленин аттыг көдөз ажыл-агый артельдерин улуг күш-түг артель кылдыр катыштырып, колхоз даргазынга эш Лопсанни сугулуп алганнар.

Мурунда Шверник аттыг кол-хозтун даргазы турган Дажыны катышкан колхозтун бир дугаар хо-ву бригаданың бригадиринге то-муйлаан турган.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Техниканы чөп ажыглаар

Чаа техниканы чөп ажыглаарын, ону улам элбээ-биле непередир дугайында большевик партия, совет чазак болгаш эш Сталин улуг ки-чээгини салып турар. Ындыг тур-бужа «Коммунизмге орук» колхоз-тун чолаачылары Чимит-оол, Ак-оол база Седин олар колхозтун ийи чүк-машиналарын эрткен чылын-на ажылгалаан үндүрүп үрөп каан болгаш амгы үеде ол машиналар ул-үрелген черлеринде хевээр турар ту-рур. Оларныкы бирээзи Холу-Аскы-да, бирээзи колхоз түнелинде, ларын ол машиналар бичин уруларнын ойнаар черинин төвү болу берген. Ам үш дугаар машинаны Ак-оол башкарып чорудуп турар. Ол маши-на Чадаана-биле колхоз төвүнүн аразынга (60 ажыг километрге) бе-зин чамдыкта үрелгеш, ийи хонук болгаш кээп турар чүүдөр удаа-дараа болуп келген, а бараан ма-наан колхозчулар бо үелерде шыжы-га берген турар.

Бо машиналарны чолаачыларын кара-туразы-биле үрелдеп, ону чо-гуур үезинде септөөчү турары гың өзес. Чолаачыларны колхоз баштаар черинден шыңгыг контролдаптын турар. Чолаачы Чимит-оол машина-херекселдери садып алыр-биле Кы-зылче чоруткаш, 10 ажыг хонган, а оон ында чүчү кылып турары билдинмес. Улустан дынаарга, боду-нун бүүдүрүп алыр дээр чоруткаш сорулгазынче ол ынды-ла ак-сет-килдиг сагыш сөзүлгү турганы илереп турар.

Колхозтун социалистиң өнчү-хөргөзүн бо чугула кампанын эгез-де камнавайн, ажаа когарал таварыштырып турар чолаачыларын кол-хоз баштаар черинден шыңгыг хем-чег алырын колхозчулар негеп ту-рар болгаш ол негелден колхоз баштаар черинден хандырып, үрел-ген машиналарны дарай септээрн негетинип турар.

С. САНДУЙ.

Будурүлгеге камналга дээш!

Будурүлгеге камналга дээр демиде чорудар дугайында айтырыгын «Тыва алдын» трестизиниң автотранспорт конторазының ажылчы-нарынын, инженер-техниктиг ажил-дакчыларының болгаш албан-хаак-чыттарынын хуралыга чугаалаш-кан.

Ийи дугаар кварталда нити буду-рүлге 110 муң рубльдиң чылдазын чедиң алган, коллектив ай планын хуусаа бетинде июль айда күүсеткен болгаш сөөртүлгениң бот-өртөзүн чаа кудулаашкынын чедиң алган дугайында контораның начальниги эш Жигалев бодунун илеткелинге чугаалаан.

Коллективтин чедишкени — эң эки чолаачыларын болгаш септекчилер-нин стахановчу ажылынын түнел-дерин көргүскен. Дарган Крутофа-лов ай нормазын 408 хуу, Марья-сов — 300 хуу күүсеткеш, бир ай дүргү-зунда чолаачы Юшин 5 муң кило-метр чоруур тургаш, 14 муң 500 ки-лометр, чолаачы Башкирцев 11 муң, Домажак болгаш Саранин олар кижжи бүрүзү 8 муң километр чо-раан.

Бир өзес автомашиналар септелге-

зинге чүвени үрей кылыр чорукту будурбураан, азы катап септелге кыл-ды таварылганы узуткаан турган болза, план күүседизиниң болгаш күрүңүнүң акша-хөрөңгениң кам-налгазынын талазы-биле коллектив-тин ажылы оон-даа артык эки ту-рар ийик. Хуралга илеткел кылган эш Жигалев болза, камналга дээр моон сонгааргы демиселге моондак болуп турар чүүдөрдүн илеретпашаан, ол шаптыктары узуткаар ар-галарын айтып демдегелээр, дагжы-ларнын байырлал хүнүнүң белетке-линин үзүндө камналга дээр демиде күштелдирер дугайында бүгү ажылдакчыларны кыйгырган.

Хуралга бо айтырыг талазы-биле 13 кижжи санал берген. Техниктиг өөредилгени күштелдирери болза, ажылды экижидеринин бир чугула негелдиз ол болурунун дугайында чолаачы эш Баяков чугаалаан. Оон ыңай дарган эш Сальников септээр машиналарны тус-тус дарганнарга быжыглап тургузарының талазы-биле санал кирген. Машина кезектерин чуур чаа ыйна тургузар, гаражтын тус-тус өрээлдерин чөп ажыглаар.

артык кезектерни камнаар дугайы-нда санаалар болган.

Будурүлгеге моон сонгаар камнал-га дээр демиселди күштелдирери-нин хемчеглерин хуралга тодаргай чугаалашкан. Машина кезектерин кылыр цех органиастаарын, мотор септээр тускай бөлүк тургузарын болгаш механиктиң чөпшээрели чокка чаа кезектер алырын хору-ддаарын, чылдын ийи дугаар чарты-мында чехтерин, машиналарны бот-тары хандыртпашаан байдалга шил-чидер дугайында, оон ыңай машина-ларнын чорукка чорурунун графини тургузарын болгаш өске-даа практиктиг хемчеглерин хурал ший-тирээди.

Камналга дээр демиселдин чору-дуушкуннарын чырыдар боллетен тургузар, камналганы санажылга счедун ажыдар болгаш тускай көр-гүзүг самбыразын база тургузар. Чаартыкчыларнын конкурзу чарла-тынган 1951 чылдын август 26-да шахтерларнын хүнүңге алдар бол-дулары-биле августун бүүдүргө-лө планын хуусаа бетинде күүседир болгаш сөөртүлгениң бот-өртөзүн 14 хуу кудуладыр. А. ЛЕПЕШКИН.

чогуур өй-шаанда кирип ап турар болгаш хоорайнын дөртөн ажыг садыг четкилерин оларнын негел-дени өзүгаар барааннар-биле саат чокка хандырып турар.

Тарас Евгеньевичиниң ажылдап турар складын ишти, даштынны арыг-шеверин эки болгаш бараан-нары кончуг эки эдилеп, камгалап турар. Ол садыгар аразында сана-жылганы өй-шаанда чорудуп турар болгаш ай, квартал база чыл от-четтарын горпо баштаар черинге чогуур өйүңде кирип турар.

Садыг шугумунга он ийи чыл

— Чонга бараан болурундан ар-тык аас-кежи турбас — деп Тарас Евгеньевич Шумкин бодунун кайы ажылдап турар эш-өрүңге бо-ла чыгып чугаалай берген турар. Ол Совет садыг шугумунга 12 чыл ажыг үениң иштинде ажылдап кел-ген. Ада-чуртун Улуг дайыны доо-зудан сөөлүңде ол фронтундан эеп чанып келгеш база-ла бодунун мергежээр ажылынга ажылдап кир-ген.

садыг ажилдакчыларынын одуруун-да ажылдап турар. Ол склад эрге-лекчизинге ажылдап келгеле чыл садыг ажилдап склад дамчытыр бараан саарылгазынын планын үргүлчү ажып күүседип келген. Эш Т. Шум-кин 1950 чылдын планын 120 хуу, ыңаага 1951 чылдын бир дугаар чартымын планын 105 хуу күүсе-дир деп хүлээлге алгаш, херек кы-рында 115 хуу кылдыр күүсеткен болгаш июль айның планын 25-те 125 хуу кылдыр күүседип алган.

Эш Т. Шумкин чонга чугула хе-ргелдизин барааннарын складка

Синьхуа агентилели Кэсонда чугаалажышкындар дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин дамчыдып турары болза:

Американнарнын кылган үндөзүн чок негелдери Кэсонда чугаалажышкындарын шынгазы-биле бергедеткен деп кыдат корреспондентилерин Кэсондан дамчыткал нинти меделелинде чугаалап турар.

Кызыгаарлар шугумну 38 дугаар параллель-биле Ялуцян хемин аразына каяа-бир черге, тодаргайларга Кореянын Улустун армиязынын болгаш кыдат эки-турачыларнын тыштыгына тургузар дээр дугайында америк негелдени Франс Пресс агентилели болгаш Кэсонда туруп турар тускай америк төлөөлөр июль 31-де меделээрин деп кыдат корреспондентилерин ук меделелинде чугаалап турар.

Агаарга болгаш далайга бистик ажык чорууус чамдык черлерин алыр эргени биске берип турар болгаш ындык болганда дайыдажып турар ийи армичлар фронтуну амгы шугумунун соңгу талазында шугумну дургаар камгалалга эпиг турушту элээр ужурут суг-суг деп американнар боттарынын негелдени ынап тайылбырлап турарлар.

Ындык үндөзүлөшкн дараазында мындык чүүлдерин ужурунда харын-даа шоодунчуг болуп турар.

1) Америк төлөөлөрүн чугаалап турары агаарга болгаш далайга оларнын ажык чоруу дээрге хамааты чурттакчылары черик өзү-биле бомбалап турары-дыр, ол дээрге, эаудуп күш эвес, улустар аразынын эргелерин үрэн чоруктар. Америк шериглер болгаш АКШ-тын чалчаларынын шериглери амгы туружун боттарынын шериг-далай болгаш шериг-агаар күштеринин дузазы-биле чүгле дөңгүлө түр тудуп шыдаарлар.

2) Тайбычдылга болза, корей айтырыгын тайбыч арга-биле шитирлээрине баштайгы базым болур. Бичангаш айтырыгларын чугаалажып көөрүнүң кол уун келир үдеги күштерин байдалыч эвес, а тайбыч байдалче шилчилер ужурут. Америк төлөөлөр тайбычын эвес, а дайынны күзеп турардыр деп чүвени фронтунун ажык туруп турар шугумунун соңгу талазына камгалалга эпиг ындык шугумну тургузарынын дугайында негелде тодаргай көргүзүп турар. Оон ынай, американнар камгалал хемчеглери суг-суг дигилеп, база кызыгаарлар шугумну улустун чепсектиг күштеринин тыштыгына тургузар херек суг-суг деп оралдашышпаан, боттарынын үдөгеткен агрессивиянын харысалгазындан чайлаар болгаш оон орунга улустун чепсектиг күштерин «агрессорлар» деп чарлаар дээн бодалын чажырып турарлар. Ол дээрге, кара чүвени ак кылдыр хуудулар дээни-биле демей-ле-дир.

3) Каян ийи талалар кызыгаарлар шугумну 38 дугаар параллельди дургаар тургузарын

болгаш ону хүндүлөп көөрүн чөпшээрер болза, тайбычдылга үезинде айыл чок чорук чүгле ыначаарда чедингири-биле магадыла-тынган туруп болур. Бичаарга кызыгаарлар шугумну 38 дугаар параллельди дургаар тургузар-дыр деп Кореянын Улустун армиязы болгаш кыдат улустун эки-турачылары чөптүү-биле болгаш ак-сепкилди-биле саналаан деп чүве бугүдөгө бидингир болгай.

38 дугаар параллельди дургаар турар кызыгаарлар шугум чүгле чөптүг болуп турар эвес, харын корей фронтуда амгы херек кырында дайын байдалыга база дүгжүп турар деп кыдат корреспондентилеринин нинти меделелинде оон ынай чугаалап турар.

Оон чылдагааннары болза, дараазында мындык:

1) Улустун шериглери 38 дугаар параллельден мурнуу чүкче ийи катеп бурунгаарлаан; а дайыннын шериглери ук параллельди база ийи катеп кешкен.

2) Сөөлүг 7 айларын дургузунда улустун чепсектиг күштери 38 дугаар параллельдин мурнуу талазына колдуунда беш айлар иштинде турган; а дайыннын шериглери ук параллельдин соңгу талазына ийи ай ажык үенин иштинде турган.

3) Фронтунун амгы шугуму болза, доктаамал эвес болуп турар болза дайыннын херек кырында байдалын тодаргайлап шыдаас, ыначаарга 38 дугаар параллель болза, дайыннын херек кырында байдалын эң экизи-биле тодаргайлап шыдаар.

4) Ам үезде 38 дугаар параллельде улустун чепсектиг күштеринин колунда 145 километр узун дуртук участок туруп турар, а дайыннын шериглери 165 километр участкаду гудуп турар. Улустун чепсектиг күштеринин 38 дугаар параллельдин мурнуу чүгүндө контролалап турары район 3.630 дөрбелчин километр болуп турар, а дайыннын шериглеринин ук параллельдин соңгу талазында тудуп турары район 4.630 дөрбелчин километр болуп турар.

Бичангаш ук факторларын үндезин кылгаш, 38 дугаар параллельди кызыгаарлар шериг шугуму кылдыр хүлээп алыры мырынай-ла чөптүг болуп турар.

Кызыгаарлар шериг шугумун 38 дугаар параллельди дургаар тургузари корей айтырыгын дараазында чылдагааннарын ужурунда тайбыч арга-биле шитирлээрине база идиг болур:

1) Тайбычдылга болза, корей айтырыгын тайбыч арга-биле шитирлээрине баштайгы базым болур болгаш бичангаш бүгү күжөнпикинер келир үдеги тайбычын чөдип алырычче уланган болур ужурут; шериг талазы-биле эпиг, эчок дээр бодалдарын анаа бичи-даа херэк чок.

2) 38 дугаар параллель чүгле кызыгаарлар шериг шугуму болуп турар болганда, Кореяны ийи кезекче чарып болбас. Бүгү даштыкы

шериглери Кореядан үндүргенини соонда корей айтырыгын корейлер боттары шитирлээр ужурут.

3) Каян америк шериглер улустар аразынын эргелерин, Кыдаттын удурланышкындарын болгаш сагындырыгларын тоовайн, 38 дугаар параллельди кешкеш, Ялуцян хемге чедир бурунгаарлап, Кыдаттын айыл чок чоруунга шуут кыжаны бергенде, чүгле ыначаарда кыдат улус агрессивия удурлары-биле боттарынын эки-тура отрядтарын организастан. Бичангаш, тайбычны катеп тургузар сорулга-биле 38 дугаар параллельге дайын чорудулгаларын соксадыры эргежок тууга.

4) Тайбычдылга дугайында чугаалажышкындарын инициатору Малик ийи талалар боттарынын шериглери 38 дугаар параллельден актаарлаатын деп сүмөлээн.

Чугаалажышкындарын чоруп турганынын үезинде американнар улустун чепсектиг күштеринин талөөлөрүн чайгылдыр деп чедишкн чок оралдашышпаан, агаардан болгаш далайда бомбалаар чоруун күштелдирип, чер кырында шериглеринин хөдөлүшкннерин идекпейжиткенер. Боттарынын дайын чорудулгаларын дугаар сорулга-биле американнар чугаалажышкындар үезинде дайын чорудулгалары үргүчүлээр ужурут деп дугуржуга ийи талаларнын аразына чөдип алдынган суг-суг деп дидирээшкннерин тараткан. Алар-сурагалы кижилерин мездерин өзүгаар алырга, тайбычдылга дугайында чугаалажышкындарын хуралдарында ындык дугуржуга мырынай чок турган, бичангаш Кэсонда чугаалажышкындарын үезинде американнарнын дайын чорудулгаларын күштелдиргени бүгү делегейни улустарынын тайбычын чөдип алыр дугайында иделелдерин бичи-даа харыылавын турар.

Ук кара сагыштыг, угаан чок негелдерин америк төлөөлөр июльди 26-да хүнүн чугаалажып айтырыгларын дугуржуп «алганын соонда доран идип үндүргенер, ыначла-даа ук саналдарын дугайын олар 50 хүнге чедир корреспондентилерге болгаш бүгү делегейни улустарына ажык-биле дыңдап дидинмээр. Американнар делегейин хөй-нитизинин килеңчигин коргарлар. Бичангаш американнар июль 27-де элээн боттарынын туружунда ам-даа турбушааннар. Олар бистик чөптүг саналычыгы хүлээп албааннар. Тайбычдылга дугайында чугаалажышкындар үезинде кандыг-даа депшилге бичангаш чөдип алдынмаан. Американнарда шынчы сеткил чок-тыр деп чүвени ол фактылар көргүзүп турар. Чөвүлөп хуралдын чедишкннин болуру ийкек, азы үстүрүм америк төлөөлөрүн болгаш америк шериглеринин моон сонгааргы практиктиг базымнарындан бүрүнү-биле хамааржыр.

(СЭТА).

АКШ-тын дээди судунун кежигүнүнүн миннишкни

КОРЕЯ. Америк интервентилерин болгаш лисыманчаларын корей улус көөр хөнгү чок дээрзин олар боттары база билип турарлар. Олар болза, херэзженерге-даа, бичин урууларга-даа илгевейн турарлар. Американнарнын өжелеп алган девискээрине чоран киж и бүрүзүнүс олар кичээнгейли-биле үжөп-чидип турарлар.

Чурукта: Чажырылган боо-чепсек дилээр-биле америк солдат миға дилээр херекселдин дузазы-биле херэзженерни үжөп тур.

Корей улус чөптүг тайбыч дээш

ПХЕНЬЯН. Тайбычдылга дугайында чугаалажышкындарга мегелеп дугланып алгаш, агрессивия калбартынын белеткен турар америк империалистерин Кореянын телеграф агентилели чаза шаап илередип турар.

Америк тала чугаалажышкындарын узалдырн, азы шуут соксадыры ажыктыг деп санап турар деп телеграф агентилелинин мездээинде чугаалап турар. Америк тала хүнүн ийи дугаар чүүлүнүн дугайында бодунун саналын кирибишпаан, оон алыскан турары Соңгу Кореянын девискээринин улуг кезин бодунга камгалал тургузарына херек деп меделеп турар. Ол болза, мегечи чорук болур болгаш анаа кандыг-даа удурланышкын херек чок.

Шыны-биле алырга болза, америк таланын кирип турары кызыгаарлар шугумун түнелинде Соңгу Кореядан алдырып алыскан турары бистик девискээривистин улуг кезин Кореяга америк интервенцияны калбартырына ажыктыг плацдарм бодурдан башка чүвени чок деп мездэе чугаалап турар.

Бир эвес америк империалистер боттарынын эгонсчи агрессивитг планнарын удурутла болдургаш, Кореяда тайбычдылга дугайында чугаалажышкындар соксадыр болза, оон бүгү харысалгазынын оларга дүжери корей улус база катеп меделеп тур. Кореянын улuzu дайынга удур, тайбыч дээштер. Корей улус чөптүг тайбыч дээш, бодунун төрөөн чуртунун хамаарышпас чоруу болгаш чангыс аай. хосталгазы дээштер.

(СЭТА).

Риджуэйин штабынын нүгүлчү-мегечилери

ПХЕНЬЯН. Токио радиозу «Кореяда КНО шеринин штабынын мездээин» дамчыткан. Ында мездээл турары болза, «катышкан нацияларнын самолёттары август ийде Пхеньянда шериг складтарыча база катеп он-он бомбаларын октаан» деп турар.

Риджуэйин штабынын нүгүлчүлери ол мездэ-биле сөөлүг беш хүнерин иштинде Пхеньянын америк самолёттарын араатанычы-биле бомбалаашкынын дугал чажырырын оралдашканнар. Америк интервентилерин ол нүгүлчү чорууга Пхеньянын чурттакчылары хордап турар.

Пхеньянын улус комитетинин мездээлээн болза, август 2-нин дүнде кандыг-даа шериг объектилери чок хоорайже америк самолёттар 35 удаа халдаашкындарын кылтып, 80 чыгыс бомбаларын октаан, оон иштинде өртөндирер бомбалар база бар. Бомбалаашкыны бурут артында чоруктаны-биле кайы хамаан чок бомбалаашкын болган.

Сөөлүг 15 хонуктарын иштинде муң ажык америк самолёттар Пхеньячче халдаан болгаш моон мурунда бүдүн чартык ай иштинде хоорайже октааны хире хөй бомбаларын октаан. Кварталдар бүдүнү-биле чер-биле денешкен болгаш базаарлар, магазинер, эмнегел черлери, уруулар бажындары урелгилээн.

Пхеньянда чүгле шериг объектилери бомбалаан деп Риджуэйин штабынын нүгүлчүлеринин мегечи чоруунун фактылары мындык болуп турар.

(СЭТА).

НЬЮ-ЙОРК. «Лук» деп журналдын сөөлүг номеринде АКШ-тын дээди судунун кежигүнү Дугластын чүүлү парламентин. Ук чүүлде Азияга чоранынын болгаш Азия чурттарына хамаарыштыр АКШ-тын политиказынын дугайында бодунун бодалдарын Дуглас бижик турар.

Азияда Америкада удур сеткилсагыштар өзүп турар болгаш ук сеткил сагыштар сөөлүг чылдарда эң-не күштели берген деп Дуглас түнөп турар. Оон чылдагаанын Дуглас болза, Катышкан Штаттарнын даштыкы политиказында, ылангыя ук политиканы Дугластын айтып турары-биле алырга, «шеригиздеринче уланган» бодалдыг шериг удуртукчулары баштап турарында деп билип турар.

Азияда байдалга хамаарыштыр Дугластын бижип турары болза: «Азия революцияны чурттап эртип турар. Күчүлүг мөгө күштер адаандан көдүрүлүп үнүп турар. Яларалдан, түргөдөлдөн болгаш аарылардан адырлар деп улус долу күзөлдө шитирлиглер. Чер кырында кандыг-даа күш ону доктаадын шыдаас. Чеже-даа хөй саныг атомнуг бомбалар, кандыг-даа күчүлүг отук чепсектер, кайы-даа хире хөй солдаттар ол күзөлдө сып шыдаас. Делегейин бо кезээ муң-муң чылдарын дургузунда чүгле яларал болгаш түргөдөл чурттап келген эвес, ол чурттарын бүгү-ле ажыккончаазын былаап ап, школаларга, эмнегелерге, сугтарылга төлөвилдеринге болгаш өске-даа черлерге чарылгаларын кончуг эвээшти артырып каап турган даштыкы чурттап ону чүс-чүс чылдар иштинде дарлап келген».

«Тускай хамаарышпас чорукче чүткүл бүгү Азияны шыаа алган» деп Дуглас бижик турар. Дуглас

тын оон ынай бижип турары болза, «Азиянын чурттары амгы үеде помешик тургузугу узуткап чок кылыр, чер андарып чоран кижилерин черин ээлери болдурар чангысаай улуг сорулгалык болуп турарлар. Помешиктерге удур үймэни амгы үеде ужурутка талазы-биле ийги чергеде чугула революстуг күш болуп, Азияны шыаа алган туруп турар».

Ол фактыларын оваарып көргөш, «Бис (азы АКШ-ред.) Азияда көпө капитал болгаш помешиктер дээш ышкаш ындык күштерни деткип турар бис дээр Катышкан Штаттарнын политиказын Дуглас нүгүд деп санап турар. Коммунизмге удур бүгү бөлүктөрн деткип турар бис. Ол дээрге, (Азиянын тарачынарынын караанга-ла) кургаг чер кырында хөдөлип турар сатынкыч болгаш реаксынгы политиктиг күштерин өң-талалагы болганычы ол... Бистик ше, «т күжүвүс-биле, а база ол ышкыш бижиктиг саглардычы-биле Азияда эң-не нүгүлдөкчи элементилерни деткип турар бис».

Корея айтырыгына хамаарыштыр Дугластын меделеп турары болза: «38 дугаар параллельди эрткен чорук чазыг болган».

Бодунун хайгааралдарына түнөлдөп үндүрүшпаан, Дугластын бижип турары болза: «Биске кыжанын турар айыл дээрге чүглө орустун чепсектиг күштеринде эвес болуп турар. Биске кыжанын турар айыл дээрге, бистик политика талазы-биле булуступ дүшкөнүс—Азиянын салым-чолунга саглар чалдадып шыдавазычы болур». Дайын белеткелдин чемижи болу бергенивистин хараазы-биле бис дыка-ла күш чок апарган бис».

(СЭТА).

Ашыктарнын чаа-чаа төлөөлери Берлинде көзүп турар

БЕРЛИН. АДН агентилелинин дамчыдып турары болза, аныктарнын болгаш студентилеринин аугааргы Бүгү-делегей фестивалинге киржип лээн даштыкы чаа төлөөлөр август 6-да Берлинде чөдип келгенер. Тускай поезд-биле Швейцариядан — 102, Франциядан — 100 ажык, Колумбиядан—5, Египеттен—1 болгаш Ирандан—1 саныг төлөөлөр келгилээн. Хостуг немец аныктарнын эвилелдеринин чүс-чүс кел-

жигүнөри болгаш фестиваль чорударынын комитетинин төлөөлөкчилери аалчыларын найралдыг байырлаашкындар-биле уткуп алганнар.

Берлинче кел чорла таварышкан бүгү бергелерин ажып эрткен ол даштыкы төлөөлөр боттарынын немец өнүктүрери-биле ошажык турган болгаш чүрктин ханызында болган хүлээп алышкынын изи-биле өөрүп четиргенер.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ССРЭ-НИН УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫН КАТАП ТУРГУЗАРЫНЫН БОЛГАШ ХӨГЖУДЕРИНИН беш дугаар күрүнө чээшкни

Бир дугаар ойнашкын 1951 чылдын июль айнын 29-та, Күасноярск хоорайга болган.

Сериялар №№	Областтар №№	Областтар №№	Сериялар №№	Областтар №№	Областтар №№	Сериялар №№	Областтар №№	Областтар №№	Сериялар №№	Областтар №№
08148 28*	1,000	0853 0 01*	2,000	0 0134 43*	1,000	0948 9 42*	10,000			
08149 07*	1,000	085418 06*	1,000	090562 1-50	2 0	094878 38*	1,000			
08150 49*	5,000	085449 42*	1,000	0 0-013 10*	1,000	094934 1-50	200			
08151 30*	1,000	08 6 2 1-50	500	090717 36*	1,000	095021 01*	1,000			
08152 17*	1,000	0865 5 08*	1,000	090734 43*	1,000	0 0 09528 46*	1,000			
08153 1-50	50	086699 42*	1,000	090823 50*	1,000	095379 46*	1,000			
08154 01*	1,000	0867 4 11*	1,0 0	0 090827 1-50	20	0 095602 32*	1,000			
08155 33*	1,0 0	0868 18 1-50	5 0	0 09096 41*	1,0 0	0 09 6 9 1-50	200			
08156 1-50	200	08 686 02*	1,000	090969 33*	1,000	0 09630 44*	1,000			
08157 32*	1,0 0	087036 1-50	200	091142 23*	1,000	09 639 38*	1,000			
08158 44*	1,0 0	0870 8 46*	1,0 0	09130 1-50	20	095780 1-50	5,000			
08159 1-50	500	087047 1-50	200	091735 31*	1,000	095 65 29*	1,000			
08160 13*	1,000	08 113 1-50	500	091799 07*	1,000	096156 50*	1,000			
08161 30*	5,000	087258 13*	1,000	0 0 172 1-50	500	0 06782 21*	1,000			
08162 0 0*	5,000	0 87805 1-50	200	092247 06*	1,000	096789 01*	1,001			
08163 45*	1,000	0 07953 0-*	1,000	09 417 31*	1,000	096859 1-50	500			
08164 1-50	200	088173 07*	1,000	092426 1-50	700	097 24 1-50	500			
08165 48*	1 0 0	088267 1-50	200	092430 1-50	200	097036 1-50	200			
08166 2 2*	10 0 0	0882 6 1-50	500	092627 42*	1,0 0	097147 30*	1,000			
08167 1-50	200	088323 20*	1,000	09 982 1-50	500	097377 46*	5,000			
08168 41*	1,000	088566 1-50	5 0	093 49 08*	1,000	097382 1-50	200			
08169 01*	1,0 0	0 88568 34*	1,000	093081 1-50	200	097404 1-50	200			
08170 1-50	200	088576 25*	10 0 0	093091 15*	1,000	097649 1-50	200			
08171 36*	1,000	0 8597 02*	1,000	093147 48*	1,000	0 0 7 67 09*	1,000			
08172 26*	1,000	088680 04*	1,0 0	093164 1-50	200	097773 1-50	200			
08173 1-50	200	088842 1-50	200	0 3213 30*	1,000	09786 08*	1,000			
08174 05*	1,000	088849 33*	1,000	093278 17*	10,000	097945 1-50	200			
08175 02*	1,000	088884 18*	1,000	0 0420 25*	1,000	098064 04*	1,000			
08176 38*	1,000	0889 0 4*	1,000	0 034 8 15*	1,000	098304 04*	1,000			
08177 05*	1,000	0 8982 1-50	500	093304 11*	5,000	09489 1-50	200			
08178 31*	1,000	089107 1-50	500	093 15 05*	1,000	09722 1-50	200			
08179 11*	1,000	089311 1-50	200	0 03619 1-50	20	098007 24*	1,000			
08180 15*	1,000	0894 9 15*	1,000	093799 35*	1,000	098331				